

ג. אח"כ אמר: אזוי ווי מ'האט גערעדט אודות "ואלה המשפטים" שזה ענין ששייך "בין אדם לחבירו", הנה זה קשור ג"כ עם הענין דמ"ת "אנכי גו" (און ווי עס איז מרומז אין בריוו), איז דאך פאראן א מלוה מלכה וואס איז פארבונדן מיט "אם כסף תלוה גו" שהוא ג"כ ענין ש"בין אדם לחבירו", איז דא דער גבאי, זאל ער אויסרופן - וואו, ווען, און וואס מ'דארף טאן, [כ"ק אד"ש ציווה לרי"ג שילביש שטריימל, ואמר הרי"ג: איך האב זיך ניט צוגעגרייט, ואמר כ"ק אד"ש: ניט צוגעגרייט איז בעסער, וסיפר רי"ג... וכשסיים, אמר כ"ק אד"ש: מ'זאל בא אים צונעמען דעם שטריימל, ווייל אויב ניט וועט ער ממשיך זיין...].

ד. בסיום הסדרה, זאגט רש"י "בתוך הענין - ענין זה כמין עשן הוא ועשה לו הקב"ה שבל בתוכו".

איז אין דעם ניט מובן:

א) וואס איז דא שווער אין פשוטו של מקרא, וואס רש"י דארף עס מפרש זיין, צי דען ווייסט מען ניט וואס עס מיינט ענין, אן דעם פירוש פון רש"י? ובפרט אז דער ווארט ענין שטייט שוין פריער אין תורה צענדליקער מאל און אויך אין דער זעלבער פרשה שטייט שוין פריער צוויי מאל ענין - איז אויב אן דעם פירוש רש"י ווייסט מען ניט וואס עס מיינט ענין, האט דאך רש"י דאס געדארפט מפרש זיין פריער?

ב) ענין, ווערט געטייטשט פאר אידישע קינדער אין חדר - וואלקן, און עשן מיינט - רויך, וואס דאס זיינען לכאן צוויי גאנץ באזונדערע זאכן, און נאך מער, זיי זיינען קעגנגעזעצטע און פארקערט איינער פון צווייטן: ענין ווערט געשאפן פון מיט און עשן ווערט געשאפן פון אש - היינט ווי קען מען זאגן אז "ענין זה כמין עשן הוא"?

ג) מיטן פירוש "ועשה לו הקב"ה למשה שבל בתוכו", קומט רש"י מבאר זיין, וואס איז לכאן שווער: ווי איז משה דורכגעגאנגען דורכן ענין, און אויף דעם זאגט ער, אז דער אויבערשטער האט אין דעם ענין געמאכט פאר אים א שבל.

לפי"ז איז "ועשה לו וכו'". אן ענין בפני עצמו, וואס איז ניט פארבונדן מיט דעם וואס ער זאגט פריער "ענין זה כמין עשן הוא", (אזוי איז אויך מוכח פון גמרא, וואס זאגט אז דער אויבערשטער האט געמאכט פאר משה'ן א שבל אין דעם ענין, אבער עס שטייט ניט דארט אז דער ענין איז געווען כמין עשן), פון דעם אבער וואס א רש"י שטעלט עס אריין אין דער זעלבער פיסקא "ענין זה כמין עשן הוא ועשה לו הקב"ה שבל בתוכו", און ב) רש"י זאגט "ועשה" מיט א וא"ו המוסיף איז משמע אז די צוויי זאכן קומען בהמשך איינער צום צווייטן, איז ניט מובן, צוליב וואס דארף עס רש"י כולל זיין צוזאמען די ביידע זאכן, וואס האבן לכאן ניט קיין שייכות איינער מיטן צווייטן.

נאר רש"י האט דא געארט א קשיא וואס איז שווער אין פשוטו של מקרא: וויבאלד דער פסוק זאגט שוין פריער "ויכס הענין את ההר", אז דער הר איז געווען מכוסה בענין, און "ויקרא אל משה גו" מתוך הענין" איז דא מובן מעצמו אז עליית משה אל ההר איז געווען דורכן ענין, - צוליב וואס דארף עס שטיין נאך אמאל "ויבא משה בתוך הענין"?

דערפון איז רש"י מכריח, אז דער ענין וואס ווערט דערמאנט אין פסוק "ויבא משה גו", איז עס ניט דער זעלבער ענין וואס ווערט דערמאנט אין די פריערדיקע

פסוקים, ווערט דאך די שאלה: וואס איז געווען אט דער ענן? זאגט רש"י "ענן זה (פוך דעם פסוק) כמין עשן הוא".

דעם ענן וואס איז דערמאנט אין די פריערדיקע פסוקים און אין די פריערדיקע פרשנות דארף רש"י ניט מפרש זיין, זייער סיניטט איז מובן אויך אן זיין פירוש: ס'איז געווען אן ענין רוחני של קדושה, וואס איז נתלבש געווארן אין א ציור פון אן ענן גשמי, און ווי ס'איז געווען דער עמוד הענן - אן ענין רוחני של קדושה (שלוחו של הקב"ה), בכדי "לנחותם הדרך", (ווארום כאטש אלע מאל איז "מהוי" מצעדי גבר כוננו", איז אבער דא געווען דער חידוש, וואס מען האט במוחש געזען ווי "הוי" הולך לפניהם") וואס האט זיך אנגעסאן אין א ציור פון ענן גשמי, ביז ער האט מחשיך געווען דעם אור הראי' של מצרים.

משא"כ דעם ענן שבפסוק זה, וואס איז געווען אן אנדער סארט ענן, דארף רש"י מפרש זיין, און ער זאגט "ענן זה כמין עשן הוא".

פון וואנעט נעמט אבער רש"י צו זאגן, אז ער איז "כמין עשן"?

בכדי דאס צו פארשטיין דארף מען מקדים זיין נאך א קשיא אין פשוטו של מקרא: צווישן "ויקרא אל משה וגו'" און "ויבא משה בתוך הענן" איז פאראן נאך א פסוק, "ומראה כבוד ה' כאש אוכלה בראש ההר גו'", ולכאן האט עס דער פסוק געדארפט זאגן אדער בתחלת הענין: גלייך נאך "וישכון כבוד הוי' על הר סיני" - צו מפרש זיין אז דער מראה פון אט דעם כבוד הוי' איז געווען "כאש אוכלת גו'", אדער בסיום הענין: נאך דעם ווי עס ווערט שוין דערציילט אז "ויעל משה אל ההר ויהי בהר וגו'" - צו דערציילן אז אויף דעם הר האט שוכן געווען כבוד הוי', וואס זיין מראה איז געווען "כאש אוכלת", עס איז אבער ניט קיין ארט אריינצושטעלן "ומראה כבוד הוי'" צווישן "ויקרא אל משה" און "ויבא משה", צווישן "ויקרא" און "ויבא" איז דאך ביתניס ניט געווען קיין ענין חדש, גלייך ווי דער אויבערשטער האט אים גערופן איז משה געקומען? פון דעם וואס דער פסוק "ומראה כבוד הוי'" שטייט בסמוך פאר "ויבא משה בתוך הענן", איז מוכרח אז דער ענן איז געווען "כמין עשן" - דער עשן איז געקומען פון דער "כאש אוכלת", וואס שטייט אין פריערדיקן פסוק.

(און דאס איז נאך א הכרח צום פירוש פון רש"י אז "ענן זה" איז ניט דער זעלבער ענן וואס ווערט דערמאנט פריער, וויבאלד אז דער "ענן" פון די פריערדיקע פסוקים שטייט פאר "ומראה כבוד הוי' גו'", און "ויבא משה בתוך הענן" איז פארבונדן, כנ"ל, מיט "ומראה כבוד הוי'" איז א ראי' אז די פסוקים ריידן ניט וועגן דעם זעלביקן ענן).

דערמיט איז אויך זייער גוט מובן דער דיוק לשון הכתוב "כאש אוכלת", ביי דעם מראה פון כבוד הוי' איז דאך לכאן ניט נוגע צו זאגן "כאש אוכלת", ס'איז נוגע אז דער כבוד הוי' האט אויסגעקוקט ווי פלייער, אבער וואס קלעפט אהער דאס ווארט "אוכלת" נאר וויבאלד אז דער פסוק איז א הקדמה צום פסוק שלאחריו "ויבא משה בתוך הענן", צו דערציילן אז דער ענן איז געווארן פון דעם אש, דארף דער פסוק מדגיש זיין "כאש אוכלת" - פון אש אליין ווערט ניט קיין עשן, דער עשן קומט פון דעם וואס וואס דער פלייער איז מכלה און פארברענט די זאך אין וועלכער ער ווערט נאחז: מצד דעם וואס דער דבר הנשרף - א דבר גשמי, וואס איז מנגד צו דער רוחניות האש - ווערט נאכל ונכלה אין דעם אש, ווערט דערפון געשאפן אן עשן, און וואס מער דער דבר הנשרף איז מנגד צום אש, אלץ גרעסער איז דאן דער עשן, און אין דעם איז אש שלמעלה ענלעך צו אש שלמטה, אז דער עשן קומט ניט פון דעם אש אליין נאר פון דעם דבר הנשרף, דעריבער איז דער פסוק מדגיש אז דער "מראה כבוד הוי'" איז געווען "כאש אוכלת".

ואעפ"י אז אש שלמטה איז בטבעה "אש אוכלת", דארף דא די תורה זאגן בפירוש "כאש אוכלת", ווייל אש שלמעלה קען אויך זיין ניט קיין "אש אוכלת" (און ווי די אש שעל המזבח, וואס האט אוכל געווען די קרבנות, אבער האט ניט אוכל געווען דעם מזבח, וואס דעריבער, כאטש דער מזבח איז געווען בלויז כעובי דינר זהב, האט אים גארניט געשאדט דער אש שלמעלה הגם דער אש איז אויף אים געווען במשך פון פונדערטער יארן).

אוצר החכמה

עפ"י אז איז אבער ניט מובן: א) וואס זאגט רש"י "ענו זה כמין עשן הוא", ער איז דאך געווען עשן ממש און ניט בלויז "כמין עשן"? ב) פארוואס זאגט דער פסוק "ויבא משה בתוך הענו", און ניט "בתוך העשן"?

וועט מען עס פארשטיין בהקדים וואס כ"ק מו"ח אדמו"ר פרעגט אויפן פסוק "והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו הוי' באש": א) סיבת העשן איז דאך ניט פלייער, נאר דער דבר הנשרף, און וויבאלד אז אויפן הר סיני איז ניט געווען קיין אילנות און ניט קיין דשאים ועשבים, ס'איז בלויז א הר פון אברים וואס ווערן ניט נכלה - איז פון וואס איז געווארן דער עשן? ב) טבע האש איז דאך עלי', היפך הירידה, און בכדי אש זאל זיין במציאות, מוז ער אנגעהאלטען ווערן אין א פתילה צי אן אנדער דבר הנשרף, היינט ווי איז געווען "ירד עליו הוי' באש", בשעת ס'איז ניט געווען אין וואס דער אש זאל נאחז ווערן (ווארום אבנים זיינען ניט קיין דבר הנשרף, כנ"ל) און ווי איז דער אש געווען במציאות אויפן בארג סיני?

און דער רבי ענטפערט: דער ענין פון מ"ת איז, אז א איד זאל בעבודתו משנה זיין זיין אייגענע טבע און טבע העולם, און מאכן פון זיי א מכוון לשבתו ית', איז גלייך בלי מתן תורה, האט דער אויבערשטער באוויזן דעם וועג פון שינוי טבע הבריאה, אז א) "הר סיני", כאטש ער איז פון אבנים - "עשן כולו", ב) "מפני אשר ירד עליו הוי' באש" - היפך טבעו בטבע - העלי'.

ועפ"י וועט מען פארשטיין וואס עס שטייט אין אונזער פסוק "ובתוך הענו", און וואס רש"י זאגט "ענו זה כמין עשן הוא", "עשן" ממש קען מען אויף דעם ניט זאגן, ווייל אן עשן ווערט בלויז פון דעם כליון פון א צומח, ניט פון דומם, מען זאגט אבער "כמין עשן הוא", דער ענו פון דעם דומם דער סיני איז געווען אזוי ווי אן עשן וואס ווערט פון א צומח ווען ער ווערט נשרף באש גשמי, - "מפני אשר ירד עליו הוי' באש".

סו. עפ"י הנ"ל וועט מען אויך פארשטיין, וואס די ווערטער "וועשה לו הקב"ה שביל בתוכו" קומען בהמשך צום פריערדיקן "ענו זה כמין עשן הוא": וואלט מען געלערנט אז דאס איז דער זעלבער ענו פון די פריערדיקע פסוקים, וואלט מען אים גארניט געדארפט מפרש זיין, ווארום דאן איז קיין פלא ניט וואס משה איז געקומען אין ענו (ואדרבה, ווי גערעדט פריער, אז משה האט עולה געווען נאך העכער פון ענו, פריער איז משה געווען למטה מהענו, דערנאך "נגש אל הערפל" ונתחבר עמו, און דערנאך האט ער עולה געווען "לפנים משלש מחיצות" - נאך העכער פון דעם ענו), וויבאלד אבער אז "ענו זה כמין עשן הוא", וואס אין עשן איז פאראן דער פליה, די סאזשע וואס קומט פון דעם יסוד העפר שבדבר הנשרף, וואס דעריבער זעט מען במוחש אז בשעת מען האלט א פינגער אין עשן ווערט דער פינגער איינגעריכט (און דאס בריינגט זיך אויך אין הלכה, בענין הגעלט כלים, אז פאר דער הגעלה דארף מען די כלים אפרייניקן פון עפרורית העשן) - שטעלט זיך די קשיא: בשעת משה איז געגאנגען בתוך הענו, האט ער זיך דאך געוויס איינגעריכט, און עס שטייט דאך ערגעץ ניט אז ס'זאל האבן געווען א ספעציעלע נס, בכדי ער זאל זיך ניט איינריכטן - איז ווי קען מען זאגן אז ער איז געקומען פאר דעם אויבערשטן, מקבל זיין די תורה, אן איינגעריכטער?

דער דין איז דאך, אז קודם התפלה דארף מען רייניקן און וואשן פניו ידיו ורגליו, ואעפ"י, אז דאווענען דאוונט די נשמה - און וואס איז נוגע וואס עס סוט זיך מין גוף? זעט מען דערפון, אז דער כבוד פון ממה"מ הקב"ה, פאר וועמען מ'איז מתפלל, פאדערט אויך דעם נקיון הגוף (וואס אויף דעם איז פאראן דאך אויך די הוראה פון רבי'ן במכתבו - ובפרט לתלמידי הישיבה - אז מען זאל שטארק אכטונג געבן אויף נקיון הגוף, וביחוד צו האלטן ריין און פוצן די-ציינער בכל יום ויום, לבד בשבת ויו"ט, נאר ווי בלי אלע הוראות מפורשות, שטעלט זיך אויך דא דער יצר הרע אנסקעגן - מאמר המוסגר). ובדוגמת הסעם וואס דער כה"ג האט געדארפט האבן בגוים לכבוד ולתפארת, ווייל וויבאלד ער האט געדארפט טאן זיין עבודה לפני ולפנים, איז דער כבוד פון דעם אויבערשטן פאדערט אז דער וואס איז אים משמש זאל טראגן שיינע בגדים, בגדי תפארת בגשמיות.

האט דערפאר רש"י'ן געארט: ווי קומט עס וואס משה איז דורכגעגאנגען דורכן ענו, וועלכער איז געווען כמין עשן, און האט זיך דערנאך געקענט שטעלן לפני הקב"ה? ער האט זיך דאך מסתמא אויסגעשמירט אין דעם עשן, אויף דעם זאגט רש"י ניין, ער האט זיך כלל נישט איינגעריכט, ווייל "עשה לו הקב"ה שביל בתוכו" און ער איז געגאנגען אין דעם שביל, האט ער במילא א ריינער געקענט עולה זיין אל ההר, און רש"י נעמט עס ארויס פון לשון הכתוב אז ס'איז געווען א שביל: "בתוך הענו", מינסט צווישן דעם וואלקן, כלשון הכתוב "בתוך היס", וואס מינסט צווישן דעם ים, ווארום "והמים להם חומה מימנם ומשמאלם",

סז. דאס אלץ איז דער פשוטו של מקרא פון פירוש רש"י, ווי געזאגט אבער פריער, איז אין פירוש רש"י אויך פאראן ענינים מופלאים, ביז "לינה של תורה".

עס שטייט אין חסידות, אז עש"ן איז ר"ת עולם שנה נפש, וואס דאס איז כללות כל ההשתלשלות, און אין דעם זיינען דא צוויי ענינים: א) השתל' מצד עצמה ווערט אנגערופן עש"ן. ב) די העלאה פון השתל', ווי אלץ איז עולה למעלה, "מפני אשר ירד עליו הוי' באש", מצד דעם גילוי שלמעלה וואס איז "אוכל" ומכלה די ישות און פועל'ס א ביטול אין השתל', שטייט כל השתל' אין אן עלי', בדוגמת עליית העשן גשמיות, און דאס איז דער חילוק צווישן "ענו" מיט עשן, "ענו" ברוחניות איז המשכת אלקות מלמעלמ"ט, און "עשן" איז העלאה ההשתלשלות מלמטה למעלה, און וויבאלד אז-דאס-איז די העלאה פון-עולמות - איז אפילו לאחרי עלייתם פארבלייבט עפרורית ועכרורית, בדוגמת העשן בגשמיות.

דאס איז אויך וואס במ"ת איז געווען דער אויפטו אז ס'איז געווען עשן אויך פון דומם: דער תכלית פון מ"ת איז דאך צו אויפהויבן כללות השתל', במילא מוז מען אנהויבן די העלאה פון דעם דומם, ווארום אויב מען זאל מעלה זיין נאר פון דעם מיטן, וועט דאן דער מטה בלייבן נישט אויפגעהויבן, וכידוע במשל הליווער.

וואו איז אבער "מראה כבוד ה' כאש אוכלת" - "בראש ההר": פריער איז פאראן די העלאה פון דומם מצד עצמו, כללות העפר קלייבט זיך צוזאמען און איז עולה אין "הר", און אין הר גופא - אין "ראש ההר", און נאך דער עלי' פון נבראים מצד עצמם קומט די עלי' וואס ווערט אויפגעטאן דורכן גילוי אור מלמעלה - אש הוי'.

יז. די הוראה מהנ"ל בעבודתינו:

פאראן אזוינע וואס טענה'ן, מה לי ולדברים התחתונים? אויב שוין יא אראפלאזן זיך, איז אין בחי' "חיל", אדער אפילו נאך נידעריקער - "צומח", אבער נישט האבן צו טאן מיט "דומם", וואס איז א מציאות חומרית ביותר און האט אין זיך נישט קיין חיות, ביז אז (מצד טבעו) - אפילו ווען ס'איז מאיר אש הוי' - כאפט זיך

אין אים ניט אן דער אש, איז וואס דארף איך האבן צוטאן מיט אזוינע דברים תחתונים? זאגט מען אים, אז מען מוז פועל'ן אן עשן והעלאה אויך פון די דברים תחתונים ביותר, אין דעם איז אפהענגיק דער גאנצער ענין פון מ"ת, איי, ווי קען ער דאס באווייזן צו מברר זיין אזלעכע נידעריקע ענינים? זאגט מען אים, אז דאס איז דער כח פון מ"ת - פועל'ן אן עלי' אויך אין דומם, כאטש ס'איז היפך טבעו.

טענה'ט ער אבער: גוט, מען גיט מיר טאקע כח אויף דעם, איך וועל זיך דאך אבער אויסשמירן אין בלאטע - כל המתאבק עם מנוול מתנוול כמותו, איז דאך גלייכער אז איך זאל זיך פורש זיין און ניט האבן צו טאן מיט דברים תחתונים? אויף דעם זאגט מען:

(א) "עשה לו הקב"ה שביל בתוכו": די בחי' "משה" וואס אין דיין נשמה, עצם הנשמה, זי וועט זיך ניט פארשמירן, זי גייט דורך א שביל, זי איז אלע מאל באמנה אתו ית' און ווערט קיין מאל ניט נתגשם.

(ב) און אפילו די כחות הגלויים, איז בפנימיות הענין, ווערן אויך זיי ניט פארשמירט, ווייל אין אמת'ן איז עס גאר קיין עשן ניט, ס'איז בלויז כמין עשן - עס קוקט נאר אויס אז עס איז אן עשן, אבער באמת איז עס גאר אן ענן.

ווארום באמת איז דאך א איד, ווער עס זאל נאר ניט זיין, איז ניט ער וויל און ניט ער קען זיין א נפרד פון אלקות, וכפסק דין הרמב"ם, אז אפילו דער וואס וויל ניט מקיים זיין מצוות ה', איז עס בלויז וויל יצרו הרע אנסו, וואס דער רמב"ם רעדט וועגן אזא אידן וואס ב"ד דארף אים כופה זיין דורך גוים און אויך אויף אים זאגט מען, אז בפנימיות, איז ער טוב.

בלויז בשביל ענין הבחירה איז נדמה לעינינו אז ס'איז דא א העלם והסתור, ווייל אויב עס וואלט זיך געזעהן דער אמת, וואלט דאך ניט געווען קיין בחירה, וואס צוליב דעם זעט זיך ניט בגילוי קיין קדושה, און ווי הרה"ק מבארדיטשנב האט געזאגט: וואס וויל דער אויבערשטער האבן פון די אידן? אז דעם ג"ע האט ער באהאלטן אין ספרים, און תאוות עוה"ז האט ער אוועקגעשטעלט פאר די אויגן! נאר דאס איז בכדי ארויסצורופן בא די אידן עבודה פנימית.

ונמצא, אז דער העלם גופא קומט דאך פון קדושה און באמת איז עס גאר אן "ענן" (קדושה), ער קוקט טאקע אויס ווי "עשן", אזא דבר חומרי וואס אפילו לאחרי עלייתו בלייבט איבער זיין עפרורית, ועכדורית - אבער דאס איז בלויז וואס נראה לעינינו, און בפנימיות הענין איז עס אן "ענן" של קדושה" ווארום דער גאנצער תכלית זיינער איז בשביל הוספת אור בקדושה.

און דאס זאגט מען, אז דורכן עשן מוז מען גיין, אן דעם קען מען ניט מקבל זיין די תורה, אפילו משה רבינו - ובכאו"א, אפילו משה שבנפשו - האט ניט געקענט מקבל זיין די תורה, אן דער הקדמה פון "ויבא משה בתוך הענן", ואעפ"י אז לשעה ובחיצונות איז עס א העלם - איז אבער דוקא דורך דעם קומט מען צו "ויהי בהר ארבעים יום וארבעים לילה", וואס "יום" איז מקרא, און "לילה" איז משנה וברייתא וכו' ביז צו "ועלמות אין מספר".

און די התאחדות מיטן אויבערשטן וואס עס ווערט דורך לימוד התורה, איז מען ממשיך שפעטער אויך בגופו ובחלקו בעולם, וואס דאס איז דער המשך, אז פון פרשת משפטים גייט מען אריבער אין פ' תרומה - "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (וכדיוק רז"ל "בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כאו"א מישראל"), אז אויך פון די דברים

אוצר החכמה

הגשמיים, זהב וכסף וגו', מאכט מען א מקדש לו ית', וואס דורך דעם פירט מען אויס די כוונה פון נתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים.

* * *

אוצר החכמה